

УДК 373.5.091.2:004.775:316.774

Бунчук Оксана Володимирівна

к. пед. н., ст. викладач кафедри

педагогіки і педагогічної майстерності

МДПУ ім. Богдана Хмельницького

Корчака Рената,

учениця 11 класу

Ліцею № 19 ММР ЗО

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДІАКУЛЬТУРИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У ПОЗАНАВЧАЛЬНИЙ ЧАС ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасне суспільство багато дослідників називають по-різному, для одних – це період розвитку «постіндустріального суспільства», для інших – «інформаційна епоха», хтось визначає його як «постмодерністську ситуацію», період «постмодернізаційної революції» або «глобалізації». Однозначно те, що всі люди живуть в світі мас-медіа; розширюється система масових комунікацій, основними характеристиками якої є: хаотичність, безмежність і надмірність. Інформаційні процеси змушують по-новому поглянути на проблему виховання підростаючого покоління і підготувати його до життя в умовах інформаційного суспільства [7, с. 106].

Протягом багатьох десятиліть суспільство намагалося вирішити дані проблеми, обмежуючи цей процес рамками навчально-виховного колективу. Теорія і практика його організації були націлені на передачу учням готових висновків науки, фактів, закономірностей, принципів і правил замість того, щоб навчити школярів самостійно їх відкривати, тобто навчити прийомам і способам вирішення проблем.

Як зазначає президент Асоціації кіноосвіти і медіапедагогіки професор А.В. Федоров: «Багато вчителів до сих пір продовжують опиратися на репродуктивні (позбавлені творчого, критичного підходу) методи навчання, серйозно відстаючи від своїх учнів технологічно. Поступово процес навчання перестає бути важливим і цікавим для школяра, який звикає працювати за шаблоном, за запропонованим зразком, і не шукає інших рішень поставлених завдань, крім загальновідомих» [10, с. 20].

У соціально-культурній ситуації автор вважає, що розвиток медіакультури старшокласників буде більш ефективним, якщо включити в нього сферу дозвілля, так як механізми масової культури найбільш проявляються в умовах вільного часу.

В останнє десятиліття ХХ ст. значення дозвілля як суспільної цінності зростає. Резерви виховного впливу суспільства на особистість у зв'язку з цим перерозподіляються, і дозвілля перетворилося в таку ж важливу сферу формування особистості, як і освіти [4, с. 90].

Дозвільна діяльність виконує в суспільстві дві основні функції – рекреативну і розвиваючу, а в рамках останньої наступні підфункції:

- залучення індивіда до процесу неперервної освіти;
- включення людей в різні форми аматорської творчості (художньої, технічної);
- забезпечення особистісно значимого неформального спілкування;
- компенсаторну (самореалізацію творчого потенціалу людини, який не вдається проявити в професійно-трудої та інших, детермінованих сферах життєдіяльності) [3, с. 79].

Дозвілля старшокласників суттєво відрізняється від дозвілля інших вікових груп в силу специфічних духовних і фізичних потреб і властивих їм соціально психологічних особливостей. До специфічних рис даного віку відноситься переважання пошукової та творчо-експериментальної активності. В силу цього старшокласники більш схильні до інформаційно-просвітницької, ігрової і художньо-видовищної форм діяльності [6, с. 231].

Як зазначають науковці, інформаційно-просвітницьку діяльність слід розглядати як один із засобів формування гармонійно розвиненої, активної особистості. В рамках цієї діяльності має поєднуватися загальний і професійний розвиток людини, вдосконалення її як учасника суспільного виробництва, суб'єкта суспільних відносин і духовного життя суспільства. У число основних соціальних функцій інформаційно-просвітницької діяльності входять:

- компенсаторна (заповнення недоліків базової освіти),
- адаптаційна (адаптація до соціуму і його культури),
- креативна (збагачення творчих потреб людини) [8, с. 30].

Виходячи з мети і спрямованості, виділяють такі форми інформаційно-просвітницької діяльності:

- форми інформаційного характеру (лекції, екскурсії, виставки, презентації, майстер-класи, консультації),
- форми просвітницької спрямованості (абонементні форми, лекторії, читання),
- форми, що активізують особистість (диспути, дискусії, ток-шоу, огляди, фестивалі).

Інформаційно-просвітницька діяльність представляє собою цілеспрямований педагогічний процес, що забезпечує збір, аналіз, передачу і засвоєння певної сукупності знань.

Художньо-видовищні форми діяльності (театралізовані концерти, свята, шоу і ін.) спрямовані на розкриття та розвиток творчих здібностей особистості, самостійне використання мови різних видів мистецтва у власній творчій діяльності.

Творча діяльність на високому рівні пов'язана зі створенням якісно нового, неповторного, оригінального і унікального, що передбачає такий рівень розвитку творчих можливостей, коли людина може моделювати нову реальність відповідно до прогресивних потреб і можливостей, особистих і суспільних.

Особливістю дозвільної діяльності підростаючого покоління є їх прагнення до психологічного комфорту в спілкуванні, прагнення набути певних навичок спілкування з людьми різного соціально-психологічного складу. Спілкування старшокласників в умовах дозвілля задовольняє потреби в емоційному контакті, співпереживанні, інформації, об'єднанні зусиль для спільних дій [2, с. 200].

Саме дозвільна діяльність дозволяє старшокласникам в повній мірі відчувати свободу від обов'язкових навчальних планів і програм, потрапити в соціально-психологічну ситуацію, максимально сприяє самореалізації їх творчого потенціалу.

З точки зору окремої людини і культури в цілому значення занять на дозвіллі надзвичайно велике, так як вони включають кожного в систему культурних цінностей, допомагають їх засвоїти, служать меті гармонійного розвитку особистості. Однак дозвілля не повинне заповнюватися чимось випадковим, в ньому завжди повинна проглядатися мета. Задоволення однієї потреби породжує нову, тому зміни в сфері дозвілля повинні бути спрямовані на перехід від простих до все більш складних потреб: від фізичних – до духовних, від індивідуальних – до громадських, від пасивності – до активної творчості [2, с. 387-388].

У педагогічному плані цінність дозвільної діяльності полягає не стільки в тому, щоб надати кожному індивіду як можна більш різноманітну суму занять, скільки в тому, щоб через ту справу, якою людина любить займатися у вільний час, як можна більш різноманітно і глибоко розвивати різні сторони її особистості: інтелект, моральність, естетичні почуття. Отже, дозвілля виступає як фактор становлення і розвитку особистості, засвоєння нею культурних і духовних цінностей [4, с. 170].

Таким чином, ситуація в сучасному освітньому просторі актуалізує використання інформаційно-просвітницьких технологій у розвитку медіакультури підростаючого покоління.

Список літератури

1. Ануфрієва О. Тенденції взаємодії засобів масової інформації з молодіжною аудиторією // Соціальна психологія. 2005. № 6. С. 111-119.
2. Аріарській М.А. Соціально-культурна діяльність як предмет наукового осмислення. СПб: Арт-студія «Концерт», 2008. 792 с.
3. Артюхова І.С. Цінності і виховання // Педагогіка. 1999 року. № 4. С. 78-80.
4. Волянська О. Роль засобів масової інформації в соціалізації агресії // Персонал. 2004. № 7. С. 88-91.
5. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації. К., 2002. 100 с.
6. Кулагіна І.Ю., Колюцкий В.Н. Вікова психологія: повний життєвий цикл розвитку людини: Навчальний посібник. М.: ТЦ «Сфера» за участю «Юрайт-М», 2001. 464 с.
7. Ліщинська О. Модель здорової соціальної взаємодії в інформаційному просторі // Соціальна психологія. 2005. № 6. С. 105-109.
8. Онкович Г.В. Засоби масової комунікації у термінологічному просторі медіаосвіти // Дивослово, № 5. С. 29-31.
9. Селевко Г.К. Сучасні освітні технології: Навчальний посібник. М.: Народна освіта, 1998. 256 с.
10. Федоров А.В. Медіаосвіта: історія, теорія і методика. Ростов: ЦВВР, 2001. 708 с.